

menter virker bedre i Befolkningen end her. Befolkningen tror jeg endnu kan lade sig paavirke af saglig Drøftelse, men her tror jeg, at Anstrelgelserne — ikke mindst naar de fremføres i en saa urban videnskabelig Form, som det ærede Medlem Hr. Frænkel gør det —, her tror jeg, det er spildte Ord.

Der er i den højtærede Landbrugsministers Tale af 8. November ikke desto mindre et Par Enkeltheder, som jeg mener for en Ordens Skyld bør sættes i en rigtigere Belysning. Det ene Punkt var hans Paastand om, at Udviklingen af den danske Landbrugsindustri og Eksport af forædlede Landbrugsprodukter saa at sige udelukkende skyldes den af Landmændene saa energisk fastholdte Frihandel, derimod kun i ringe eller dog ringere Grad de danske Landbrugeres personlige Dygtighed. Dette er, tror jeg, en fuldstændig falsk Grundsynsmaade. Selve Kursændringen i vort Landbrug, Overgangen fra ekstensiv til intensiv Drift, var et virkelig imponerende Udtryk for, at den danske Landbobefolkning var i Besiddelse af en solid Kultur, at den forstod Betydningen af Samarbejde med den landøkonomiske Videnskab og havde Blik for kollegialt Samarbejdes Betydning i økonomiske Forhold. Men at Kursændringen kronedes med Held, skyldtes ikke den danske Frihandel, men to andre Aarsager, nemlig for det første den engelske Frihandel, som gav os et nærliggende og aabent Salgsmarked, og for det andet den uhyre industrielle Udvikling, som karakteriserede de europæiske Lande i den sidste Menneskealder. England handlede jo lige saa gerne med det protektionistiske Frankrig, med det protektionistiske Tyskland og med de protektionistiske britiske Lydlande, som det handlede med os. Men de England nærmest liggende europæiske Stater lagde fortrinsvis an paa at udvikle deres Industri; de kunde derfor ikke fremskaffe den Overproduktion af Fødemidler, som betinger Eksporten, og de var endog, det gælder i alt Fald Tyskland, jævnlig Købere af Levnedsmidler og ikke blot Sælgere. Det var disse Forhold, aldeles ikke den danske Frihandel, der skabte vort Landbrugs Position som Eksporterhverv.

Maaske vil den højtærede Landbrugsminister forklare sin Paastand derhen, at Frihandelen i det danske Landbrug viste sine heldbringende Virkninger derved, at den stimulerede Udviklingen, gjorde os dygtige. Dette er jo en gængse Paastand blandt Frihandelens Adepter. Jeg tror, denne Paastand er forældet. Frihandelen

er et økonomisk System, der passer under nogle Forhold, ikke under andre; men at den skulde have nogen særlig folkepædagogisk Virkning, er neppe sandsynligt. Er der noget at klage paa den tyske Industri, som er skabt under Beskyttelse? Findes der noget Land med en saa kæmpemæssig industriel Udvikling som Amerikas Forenede Stater, der gennem en lang Aarrække har drevet Protektionisme, ja, ligefrem Prohibitivisme?

Den anden Paastand i den højtærede Landbrugsministers Tale, som jeg synes, der for en Ordens Skyld bør gøres Indsigelse imod, er Paastanden om, at den danske Frihandel har været en aktiv, positiv Politik. Der er mange andre af de fremsatte Paastande, der kunde friste til Protest, men jeg skal lade dem ligge, da jeg, som sagt, anser den højtærede Landbrugsminister for uimodtagelig for Argumenter. Men med Hensyn til den aktive Frihandelspolitik, som vi fra dansk Side skal have udfoldet, maa jeg sige, at jeg kender den ikke. Hvis den højtærede Landbrugsminister sigter til Krigsaarenes Vareudveksling, maa jeg oprigtig sige, at jeg ikke kan faa Øje paa Frihandelsprincipperne i Krigsperiodens Handelspolitik, der var et eneste indfiltret Væv af Udførselsforbud med Dispensationer, Monopolhandel, Kontingentering, Statskontrol o. s. v., medens Priser og Fragter steg til saadanne Højder, at al Told, der beregnedes efter Vægtsystemet, blev en ligegyldig Faktor. Krigsperioden var netop en højprotektionistisk Periode over hele Linien. Men forud for Krigen, havde vi da aktiv Frihandelspolitik? Jeg ved ikke, hvor det skulde have været. Vi har haft et Par landbrugskyndige Statskonsulenter i London og Hamborg, som fortrinsvis har haft til Opgave at ripostere overfor ubeføjede Angreb paa vore Landbrugsvarer for deres Kvalitet og at skrive vejledende Beretninger om Markedsforhold o. lign. Det har vistnok været et meget nyttigt, et meget respektabelt Arbejde, som har værnet de danske Varers Renommé; men Handelspolitik, traktatmæssige Aftaler, der aabnede nye Veje for vor Handel og knyttede Forbindelser, hvor vi ingen havde i Forvejen, derom foreligger der intet af nogen som helst Betydning. Al dansk Handelseks-pansion har været privat Initiativ, det officielle Danmark indskrænker sig i bedste Fald til at være passiv, velvillig Tilskuer.

Naturligvis er der ingen Regel uden Undtagelse. Et Fænomen som Forbud mod Margarinefarvning viser, at ogsaa den danske